

Eileen

Otessa Moshfegh

Eileen

VERTAALD UIT HET ENGELS DOOR ANNE JONGELING EN
ONNO VOORHOEVE

HOLLANDS DIEP

Oorspronkelijke titel: *Eileen*

Oorspronkelijk uitgegeven door: Penguin Press, 2015

© Ottessa Moshfegh, 2015

© Vertaling uit het Engels (2015): Anne Jongeling, Onno Voorhoeve

© Nederlandse uitgave: Hollands Diep, Amsterdam 2015

© Omslagfoto: Arcangel Images

Omslagontwerp: Bloemendaal & Dekkers

Typografie: Crius Group, Hulshout

Foto auteur: © Krystal Griffiths

ISBN 978 90 488 25622

ISBN 978 90 488 25639 (e-book)

NUR 302

www.hollandsdiep.nl

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Hollands Diep is een imprint van Overamstel uitgevers bv

OVERAMSTEL

uitgevers

www.overamstel.com

1964

Ik zag eruit als zo'n jonge vrouw in een stadsbus, verdiept in een in linnen gebonden bibliotheekboek over planten of aardrijkskunde, en misschien had ik wel een haarnetje over mijn lichtbruine haar. Met mijn nerveuze handen, het wippen met mijn voet en het bijten op mijn lip had ik kunnen doorgaan voor een verpleegster in opleiding of een typiste. Ik was zo onopvallend als wat. Het kost me weinig moeite dit meisje voor de geest te halen, deze vreemde, jonge, timide versie van mezelf die met naar binnen gezogen wangen rusteloos uit het raam zit te kijken, in haar handen een onopvallende leren handtas of een klein zakje met pinda's die ze stuk voor stuk door haar gehandschoende vingers laat rollen voor ze ze in haar mond stopt. Het vroege zonlicht scheen op het dons van mijn gezicht, dat ik probeerde te verhullen met poeder dat iets te roze was voor mijn bleke huidkleur. Ik was mager en hoekig, bewoog me onhandig en aarzelend en had een verkrampte houding. Mijn gezicht was bedekt met zachte, nog vurige littekens van jeugdpuistjes die verhulden wat er aan plezier of gekte achter dat koude en doodse New Englandse uiterlijk school. Met een bril op had ik voor pienter kunnen doorgaan, maar ik was te ongeduldig om dat echt te zijn. Je zou denken dat ik iemand was die ge-

noot van de rust van besloten kamers, die genoeg schep-
te in saaie stilte, die haar blik langzaam over papier, muren
en zware gordijnen liet glijden, met volledige aandacht
voor wat de ogen waarnamen – boek, bureau, boom, mens.
Maar ik verafschuwde stilte. En ik verafschuwde stilzitten.
Ik haatte bijna alles. Ik was voortdurend diep ongelukkig
en boos. Ik probeerde mezelf in toom te houden, maar dat
maakte me alleen maar nóg onaangepaster, ongelukkiger
en bozer. Ik was als Jeanne d’Arc, of Hamlet, maar dan in
een verkeerd leven, het leven van een nul, van iemand die
dakloos was, onzichtbaar. Ik was mezelf niet, beter kan
ik het niet verwoorden. Ik was een ander. Ik was Eileen.

En in die tijd – ik heb het over vijftig jaar geleden – was
ik heel preuts. Moet je eens zien hoe ik me kleepte: zware
wollen rokken tot over de knie en dikke kousen. Mijn
jasjes en bloesjes had ik altijd zo hoog mogelijk dicht-
geknoopt. Ik was geen meisje dat veel bekijks trok. Toch
was ik geen monster. Ik was jong en mankeerde niks, ik
kon er echt wel mee door. Maar destijds vond ik mezelf
verschrikkelijk – lelijk, afstotelijk, niet om aan te zien.
Daarom piekerde ik er niet over om de aandacht op mezelf
te vestigen. Sieraden droeg ik zelden, parfum al helemaal
niet, en aan nagels lakken deed ik niet. Ik heb wel nog
een tijd een ring met een robijntje gedragen. Die was van
mijn moeder geweest.

Mijn laatste dagen als die boze kleine Eileen sleet ik
eind december, in het bitterkoude stadje waar ik was ge-
boren en getogen. De winter had sneeuw gebracht, wel
een meter dik. Er lag een stevig pak in elke voortuin en
het hing als een aanrollende vloedgolf over elke venster-
bank. Overdag smolt het bovenste laagje en kwam de prut

in de goten een beetje los, om je eraan te herinneren dat het leven af en toe best aangenaam was en de zon wel degelijk kon schijnen. Maar 's middags was de zon verdwenen en vroom alles weer vast. Er vormde zich een laag ijs op de sneeuw, zo dik dat een volwassen man erop kon staan. Elke morgen strooide ik zout uit de emmer bij de voordeur over het smalle paadje van de veranda naar de straat. Er hingen ijspegels aan het afdakje boven de voordeur en ik fantaseerde altijd dat ze afbraken en mijn borsten doorboorden, dat ze als kogels insloegen in het dikke kraakbeen van mijn schouder of mijn hersenen kliefdien. De stoep was schoongeveegd door de burens, een familie die door mijn vader werd gewantrouwd omdat zij luthers waren en hij katholiek. Maar hij wantrouwde iedereen. Hij was angstig en gestoord, zoals alle alcoholisten op leeftijd. Die lutherse burens hadden met Kerstmis een witte rieten mand met in cellofaan gewikkelde appels, een doos bonbons en een fles sherry bij de voordeur gezet. Ik weet nog wat er op het kaartje stond: 'God zegene jullie allebei.'

Joost mag weten wat er in ons huis gebeurde als ik op mijn werk was. Het was een koloniaal huis met twee verdiepingen, van donker hout met ornamenten waarvan de rode verflaag aan het afbladderen was. Ik zie mijn vader in kerststemming die sherry naar binnen werken en er aan de gasbrander van het fornuis een oude sigaar bij opsteken. Een grappig beeld. Normaal dronk hij gin. Soms ook bier. Ik zei al dat hij een alcoholist was. Smpel zat. Als er iets aan de hand was, was hij makkelijk af te leiden en te sussen: ik gaf hem een fles en liep de kamer uit. Natuurlijk was zijn gezuip toen ik jong was wel een last voor mij. Ik werd er heel gespannen en kregelig van. Dat is inherent

aan samenwonen met een alcoholist. In dat opzicht is mijn verhaal niet uniek. Ik heb in mijn leven met veel alcoholisten samengewoond, en daardoor heb ik geleerd dat het geen zin heeft om je zorgen te maken of naar het waarom te vragen, en dat hulp willen bieden gelijkstaat aan zelfmoord. Ze blijven wie ze zijn, in voor- en tegenspoed. Nu woon ik alleen en ben ik gelukkig. Dolgelukkig zelfs. Ik ben te oud om me met de zaken van anderen bezig te houden. En ik verspil mijn tijd niet meer met vooruitdenken, met me zorgen maken over dingen die nog niet gebeurd zijn. Maar toen ik nog jong was, deed ik niets anders dan me zorgen maken, vooral over mijn toekomst, met name in verband met mijn vader – hoe lang hij nog te leven had, wat voor brokken hij zou kunnen maken, wat ik zou aantreffen als ik thuiskwam van mijn werk.

Ons huis was geen toonbeeld van gezelligheid. Na de dood van mijn moeder hadden we haar spullen nooit opgeruimd of opgeborgen, en omdat zij er niet meer was om de boel schoon te houden, was het huis smerig en stoffig en stond het vol met allerlei frutsels en spullen, eindeloos veel spullen. Maar het voelde alsof het helemaal leeg was. Het was net een verlaten huis waarvan de bewoners op een nacht op de vlucht geslagen waren, als joden of zigeuners. De woonkamer, de eetkamer en de slaapkamers boven gebruikten we eigenlijk niet. Alles lag daar stof te vergaren: een tijdschrift dat al jaren opengeslagen over de armleuning van de bank lag, een snoepschaal vol dode mieren. In mijn herinnering lijkt het op die foto's van huizen in de woestijn die door kernproeven onbewoonbaar zijn geworden. Ik denk dat je de details zelf wel kunt invullen.

Ik sliep op zolder, op een veldbed dat mijn vader tien jaar eerder had gekocht voor een kampeertocht die hij nooit had gemaakt. De zolder was niet afgetimmerd, het was een koude, stoffige ruimte waar ik me had teruggetrokken toen mijn moeder ziek was geworden. Slapen in mijn eigen kamertje, naast de kamer van mijn moeder, was onmogelijk geworden. Ze lag de hele nacht te jammeren en te huilen en ze riep me om de haverklap. Op de zolder was het stil. Er drong niet veel geluid door van beneden. Mijn vader had een leunstoel, die hij van de woonkamer naar de keuken had gesleept. Daar sliep hij in. Het was zo'n stoel waarvan je de rugleuning met een hendeltje naar achteren kon laten zakken, een vernuftig nieuwigheidje toen hij de stoel kocht. Maar het hendeltje deed het niet meer. De rugleuning lag permanent naar achteren. Alles in huis was als die stoel: goor, kapot en vastgelopen.

Ik weet nog dat ik blij was dat de zon die winter zo vroeg onderging. Ik putte enige troost uit de beschutting van het duister. Maar mijn vader was bang voor het donker. Dat klinkt ontwapenend, maar dat was het niet. 's Avonds zette hij de gasbranders van het fornuis en de oven aan en keek al drinkend naar de blauwe vlammetjes bij het zwakke licht van de lamp. Hij had het altijd koud, zei hij. Toch kleepte hij zich nooit warm aan. Op die bewuste avond – ik zal mijn verhaal hier beginnen – trof ik hem aan op de trap, op zijn blote voeten, met de fles sherry aan zijn mond en het stompje van zijn sigaar in zijn vingers. 'Arme Eileen,' sprak hij sarcastisch toen ik binnenkwam. Hij moest niet veel van me hebben, vond me een onaantrekkelijk en zielig geval en liet me dat weten ook.

Als mijn toenmalige fantasieën waren uitgekomen, had ik hem op een dag onder aan de trap aangetroffen, met een gebroken nek, maar nog steeds ademend. ‘Dat werd tijd,’ zou ik dan heel verveeld met een blik op zijn zieltogende lichaam hebben opgemerkt. Maar ondanks mijn walging voor hem was ik plichtsgetrouw. We waren op elkaar aangewezen, mijn vader en ik. Ik heb nog wel een zus, en voor zover ik weet leeft ze ook nog, maar ik heb haar al meer dan vijftig jaar niet meer gesproken.

‘Dag, pap,’ zei ik toen ik hem op de trap passeerde.

Hij was geen grote man, maar hij had brede schouders en lange benen, en dat gaf hem iets voornaams. Zijn dunnende grijze haar stond recht omhoog en omkranste zijn schedeldak. Zijn gezicht, dat tientallen jaren ouder oogde dan hij was, had een uitdrukking die het midden hield tussen scepsis en permanente afkeuring. Eigenlijk was hij net als de jongens in de gevangenis waar ik werkte – lichtgehaakt en boos. Zijn handen trilden onophoudelijk, hoeveel hij ook dronk. Hij zat altijd aan zijn rode, terugwijkende, rimpelige kin. Hij wreef erover zoals je een brutaal jochie over zijn bol wrijft. Het enige wat hem speet, zei hij altijd, was dat hij nooit een echte baard had kunnen kweken. Alsof hij dat had kunnen afdwingen, maar niet had gedaan. Zo was hij: een en al spijt, maar tegelijkertijd arrogant en niet-realistisch. Ik denk niet dat hij ooit echt van zijn kinderen heeft gehouden. Dat hij zijn trouwring nog jaren na de dood van onze moeder bleef dragen, zou nog op enige liefde voor haar kunnen wijzen. Maar ik vermoed dat hij niet in staat was om echt lief te hebben. Hij was een wrede man. Me indenken hoe hij als kind door zijn ouders werd geslagen is tot nog toe de enige manier

waarop ik wat vergevingsgezindheid kan opwekken. Het is niet ideaal, maar het helpt.

Dit verhaal gaat niet over hoe vreselijk mijn vader was, laat dat duidelijk zijn. Me beklagen over zijn wreedheid is absoluut niet mijn intentie. Maar wel herinner ik me die dag dat hij op de trap zat, hoe hij zijn gezicht vertrok toen hij zich omdraaide en naar me opkeek, alsof hij misselijk werd van de aanblik. Ik stond op de overloop en keek omlaag.

‘Je moet weer op pad,’ zei hij met schorre stem, ‘naar Lardner’s.’ Lardner’s was de slijterij aan de andere kant van de stad. De lege sherryfles glipte uit zijn vingers en rolde de trap af, tree na tree.

Ik ben tegenwoordig heel redelijk, vredelievend zelfs, maar destijds raakte ik snel van de kook. Mijn vader was me voortdurend aan het commanderen. Maar ik was niet het soort meisje dat iets durfde te weigeren.

‘Goed,’ zei ik.

Mijn vader gromde en zoog aan het stompje van zijn sigaar.

Als ik overstuur was, putte ik enige troost uit uiterlijke verzorging. Eerlijk gezegd was ik geobsedeerd door mijn uiterlijk. Mijn ogen zijn klein, groen en niet erg vriendelijk, zeker niet in die tijd. Ik ben geen vrouw die altijd maar wil behagen. Zo uitgekookt ben ik niet. Zoals ik er toen uitzag, in mijn muisgrijze wollen jas, met een speld in mijn haar, was ik op het eerste gezicht niet meer dan een figurant in deze vertelling – consciëntieus, gelijkmatig, saai, irrelevant. Van een afstand leek ik verlegen en zacht-aardig, een meisje dat ik soms wel zou willen zijn. Maar heel vaak vloekte en bloosde ik en brak het zweet mij uit.

En die dag trapte ik de deur van de badkamer met mijn volle voet dicht, zo hard dat hij bijna uit zijn scharnieren schoot. Ik oogde zo saai, levenloos en onverschillig, maar in werkelijkheid kookte ik altijd van woede en was mijn hoofd een maalstroom van koortsachtige, moorddadige gedachten. Het was heel makkelijk om me te verbergen achter mijn nietszeggende gezicht en te doen alsof ik nergens zin in had. Ik had echt het idee dat iedereen erin trapte. En ik las niet bepaald boeken over bloemschikken of het huishouden. Ik hield van boeken over akelige dingen – moord, ziekte, dood. Ik weet nog dat ik een van de dikste boeken uit de openbare bibliotheek leende, een kroniek over geneeskundige praktijken in het oude Egypte, om te lezen over de gruwelijke praktijk van het als strengen draad door de neus naar buiten trekken van de hersenmassa van overledenen. Zo zag ik mijn hersenen graag, als een kluwen in mijn schedel. Het idee dat mijn hersenen ontward en uit de knoop gehaald konden worden en ik zo weer kalm en normaal zou worden, vond ik troostrijk. Ik had vaak het gevoel dat er iets mis was met de bedrading in mijn hoofd, een zo gecompliceerd probleem dat alleen lobotomie uitkomst kon bieden – ik had een heel nieuw brein of een heel nieuw leven nodig. Ik kon behoorlijk dramatisch uitpakken als ik mezelf onder de loep nam. Behalve boeken las ik ook graag de *National Geographic*, waarop ik geabonneerd was. Dat was een grote luxe die me het gevoel gaf dat ik bijzonder was. Artikelen over de tradities van primitieve culturen vond ik mate-loos interessant. Hun bloedrituelen en mensenoffers, al dat zinloze lijden. Ik had iets duisters, zou je kunnen zeggen. Iets eigenaardigs. Maar ik denk niet dat ik van mezelf zo

hardvochtig was. In een ander gezin was ik misschien wel heel normaal geworden.

Om eerlijk te zijn was ik dol op straf. Ik vond het niet erg om door mijn vader gecommandeerd te worden. Ik werd wel kwaad en natuurlijk walgde ik van hem, maar mijn woede gaf mijn leven zin, en door voor loopjongen te spelen doodde ik de tijd. Zo zag ik het leven: veroordeeld zijn tot het uitzitten van je tijd.

Toen ik die avond uit de badkamer kwam, probeerde ik er ellendig en afgepeigerd uit te zien. Mijn vader gromde ongeduldig. Ik zuchtte en pakte het geld uit zijn uitgestoken hand. Ik knoopte mijn jas weer dicht. Ik was opgelucht dat ik ergens heen kon, dat ik niet de hele avond hoefde door te brengen met heen en weer lopen over de zolder of met toekijken hoe mijn vader dronk. Ik vond het heerlijk om weg te kunnen uit dat huis.

Als ik de deur met een klap achter me had dichtgetrokken – wat ik het liefst had gedaan – zou er zeker zo'n ijspegel vanboven zijn afgebroken. Ik stelde me voor hoe die zich door de holte van mijn sleutelbeen in mijn lichaam zou boren, recht door mijn hart. Of hoe hij, als ik mijn hoofd naar achteren had gehouden, door mijn keel zou zijn geschoten, door de lege kern van mijn lichaam, door mijn darmen – ik zag dat soort dingen graag voor me – en dan als een glazen dolk mijn edele delen had gespleten. Dat was het beeld dat ik van mijn anatomie had: de hersenen als een kluwen touw, het lichaam als een hol vat, de geslachtsdelen als een ver buitenland. Maar natuurlijk deed ik de deur voorzichtig achter me dicht. Ik wilde niet echt dood.

Omdat mijn vader niet meer mocht rijden, reed ik in

zijn oude Dodge. Ik hield van die auto. Het was een vierdeurs Coronet, matgroen en vol krassen en deuken. Door jarenlange blootstelling aan pekels en ijs was de bodemplaat doorgeroest. In het handschoenenkastje van de Dodge bewaarde ik een dode veldmuis die ik een keer stijfbevoren op de veranda had aangetroffen. Ik had hem aan zijn staartje opgepakt, een paar keer rondgeslingerd en toen in het handschoenenkastje bij de kapotte zaklantaarn, de wegkaart van New England en wat losse muntjes gegooid. Die winter wierp ik zo af en toe een blik op de muis, op de onzichtbare ontbinding in die vrieskou. Ik denk dat ik er kracht aan ontleende. Een totemdiertje. Een talisman.

Buiten proefde ik de temperatuur met het puntje van mijn tong. Dat stak ik naar buiten in de snijdende wind tot het pijn ging doen. Die avond zal het zeker tien graden hebben gevoren. Alleen inademen deed al pijn. Maar ik hield meer van kou dan van hitte. In de zomer was ik rusteloos en chagrijnig. Ik kreeg last van hitte-uitslag en moest in een bad met koud water gaan liggen. Aan mijn bureau in de gevangenis wuifde ik me altijd driftig koelte toe met een waaiertje. Ik zweette niet graag waar anderen bij waren. Een dergelijk bewijs van vleselijkheid vond ik vanzig, vies. Daarom hield ik ook niet van dansen of sporten. Ik luisterde niet naar The Beatles en keek niet naar Ed Sullivan op tv. Ik was in die tijd niet geïnteresseerd in entertainment of populariteit. Ik las liever over oude tijden en verre landen. Als ik me bezighield met wat modern of populair was, voelde ik me buitengesloten. Zolang ik die dingen bewust vermeed, had ik het gevoel dat ik zelf de regie voerde.

Ik werd wel misselijk als ik in die Dodge reed. Ik wist

dat er iets mis was met de uitlaat, maar destijds was ik niet in staat om er iets aan te laten doen. Ergens vond ik het wel fijn om de ramen open te draaien, zelfs in de vrieskou. Ik vond mezelf heel dapper. Maar eigenlijk was ik bang dat de auto me zou worden afgenomen als ik er een punt van zou maken. Die auto was het enige sprankje hoop dat ik had, mijn enige ontsnappingsmogelijkheid. Toen mijn vader nog werkte, had hij er op zijn vrije dagen in gereden. Hij had dat enorm roekeloos gedaan – op de stoep parkeren, gierend de bochten nemen, midden in de nacht zonder benzine komen te staan, de wagen van de melkman schampen, het AMP-gebouw schampen, enzovoort. Iedereen zat in die tijd met drank op achter het stuur, maar dat was geen excuus. Zelf was ik een heel behoorlijke chauffeur. Ik hield me aan de snelheidslimiet en reed nooit door rood. Als het buiten donker was, reed ik graag langzaam, met mijn voet heel licht op het gaspedaal. Dan zag ik de stad aan me voorbijtrekken als in een film. Ik fantaseerde altijd over de zoveel fijnere huizen van andere mensen, vol met goed in de boenwas zittende houten meubels, met een sfeervolle haard en kerstversieringen. Koekjes in de kast, grasmaaier in de garage. Het was niet moeilijk om je voor te stellen dat iedereen het beter had dan ik. Er was één verlicht portaal van een huis aan het eind van de straat waar ik heel jaloers op was. Er stond een witte bank en een stuk ijzer als van een omgekeerde schaats waarmee je de sneeuw van je laarzen kon schrapen, en aan de voordeur hing een kerstkrans van hulst. Het stadje was mooi, je zou het schilderachtig kunnen noemen. En je moet wel in New England zijn opgegroeid om te weten hoe verstild zo'n door sneeuw bedekt kustplaatsje er 's avonds bij ligt.

Het is niet zoals elders. Bij ons gebeurt er iets raars met het licht bij zonsondergang. Het lijkt niet af te zwakken, maar trekt zich terug naar de oceaan. Het licht wordt gewoon weggetrokken.

Ik zal nooit dat tingelen van de bel boven de deur van de slijterij vergeten, want dat geluid hoorde ik bijna elke avond. Lardner's. Ik vond het een fijne winkel. Het was er warm en ordelijk, en ik bleef zo lang mogelijk treuzelen bij de schappen, alsof ik ergens naar op zoek was. Uiteraard wist ik precies waar de gin stond. Als je met je gezicht naar de kassa stond, was het aan de rechterkant van het middelste gangpad, een paar passen van de achtermuur: niet meer dan twee schappen, Beefeater boven en Seagram's daaronder. Meneer Lewis, de slijter, was altijd heel vriendelijk en opgewekt, alsof het nooit in hem opkwam waar al die drank voor diende. Die avond pakte ik de gin, rekende af, liep terug naar de auto en legde de flessen op de stoel naast me. Zo raar dat drank nooit bevriest. Het was in die stad het enige wat de kou wist te trotseren. Ik nam rillend plaats in de Dodge, draaide de contactsleutel om en reed langzaam naar huis. Ik weet nog dat ik in het invallende duister de toeristische route nam.

Mijn vader lag in zijn stoel in de keuken toen ik weer thuiskwam. Er gebeurde die avond niets bijzonders, maar mijn verhaal moet toch ergens beginnen. Ik zette de flessen binnen handbereik op de vloer, verfrommelde de papieren zak in mijn vuist en gooide hem op de stapel vuilnis bij de achterdeur. Ik beklom de trap naar de zolder. Ik las mijn tijdschrift. Ik ging slapen.

Dat is dus de situatie. Mijn naam was Eileen Dunlop. Nu weet je wie ik ben. Ik was vierentwintig en werkte

voor zevenenvijftig dollar per week als een soort secretaresse in een jeugdinstelling voor jongens onder de achttien. Ik zie nu wat het werkelijk was: een gevangenis voor kinderen. Ik zal de instelling Moorehead noemen. Ik had ooit een vreselijke huisbaas die Delvin Moorehead heette, dus het lijkt me niet meer dan gepast om zijn naam voor dat oord te gebruiken.

Een week later zou ik de benen nemen en nooit meer terugkeren. Dit is het verhaal van hoe ik verdween.